

Doniyor Kitobi — To‘rtinchi Qism

Shoqul toshi

Jeff Pippenger

2023-11-27

Biz Doniyor kitobida ifodalangan Levilar yigirma oltinchi bobdagi “yetti vaqt”ni ko‘rib chiqmoqdamiz. Buni qilayotganimizning sababi shuki, “yetti vaqt”ning bashoratli xususiyatlaridan biri — u quruvchilar rad etgan “qoqinish toshi”ni ifodalaydi. Men Muqaddas Yozuvlarda ifodalangan qoqinish toshini ko‘rish mumkin bo‘lgan, ammo ko‘rilmaydigan haqiqat sifatida ta’riflayman. Uni ko‘radiganlar uchun u qimmatlidir, ammo uni ko‘rmaydiganlar uchun u nafaqat ular qoqiladigan narsa, balki ularni kukunga aylantiradigan toshdir.

Masih quruvchilar rad etgan toshni taqdim etganida, U burchak toshi burchakning “boshi”ga aylanishini ko‘rsatdi. Muqaddas Yozuvlarda rad etilgan tosh haqidagi xabar har doim Xudo avvalgi ahd xalqini chetlab o‘tishi bilan bog‘liq bo‘lib, ayni paytda Xudo ilgari Xudoning xalqi bo‘lmagan bir xalq bilan ahdga kirayotganini bildiradi.

Iso ularga dedi: Muqaddas Yozuvlarda hech qachon o‘qimaganmisizlar: “Binokorlar rad etgan tosh aynan burchakning bosh toshi bo‘ldi; bu Rabbiydandir va ko‘zlarimiz oldida ajoyibdir”? Shuning uchun sizlarga aytaman: Xudoning Shohligi sizlardan olinib, uning mevalarini keltiradigan bir xalqqa beriladi. Kim bu tosh ustiga yiqilsa, chilparchin bo‘ladi; ammo bu tosh kimning ustiga tushsa, uni kukunga aylantiradi. Matto 21:42–44.

Muqaddas farishtalar Uilyam Millerni yetaklagan birinchi “vaqt bashorati” Levilar yigirma oltinchi bobdagi “yetti vaqt” edi. Laodikiya Adventizmi Rabbiyning Miller xizmati orqali barpo etgan poydevoriy haqiqatlarini qulatish jarayonini Millerning eng birinchi kashfiyotini rad etish bilan boshlab berdi. Albatta, muqaddas bir poydevorning har qanday bashoratli tasviri “Tosh” bo‘lgan Masihning tasviridir; shuning uchun 1863-yilda “yetti vaqt”ning rad etilishi nafaqat poydevoriy haqiqatlarni rad etish jarayonining boshlanishini ko‘rsatadi, balki u Masihning rad etilishini ham ifodalaydi. Masih rad etilgan tosh haqidagi guvohligida bo‘lgani kabi, Butrus ham poydevor toshi bilan bog‘liq bashoratlardan biri oxir-oqibat u “burchakning boshi” bo‘lishini ta’kidlaydi.

Shuning uchun ham Muqaddas Yozuvda shunday yozilgandir: “Mana, Men Sionda tanlangan, qimmatbaho bosh burchak toshini qo‘yaman; va Unga ishongan kishi uyatga qolmaydi”. Demak, sizlar — imon keltirganlar uchun U qimmatlidir; ammo itoatsizlar uchun esa, “binokorlar rad etgan toshning o‘zi burchakning bosh toshi bo‘ldi”, va “qoqinish toshi hamda vasvasa qoyasi”dir; ular Kalomga itoatsizlik qilib qoqiladilar; ular aynan shunga ham tayinlangan edilar. Ammo sizlar tanlangan avlod, shohona ruhoniyluk, muqaddas xalq, Xudoga xos bir qavmsizlar; toki sizlarni zulmatdan O‘zining ajoyib nuriga chorlaganning fazilatlarini e‘lon qilinglar. Sizlar ilgari xalq emas edingizlar, endi esa Xudoning xalqisizlar; ilgari rahm-shafqat topmagan edingizlar, endi esa rahm-shafqat topgansizlar. 1 Butrus 2:6–8.

Adventizmning boshidagi poydevor toshi burchakning bosh toshiga aylanadi. Ishayo Masih va Butrus bilan bir fikrda bo‘lib, poydevor toshidan yangi ahd xalqi foydasiga chetlab o‘tilayotgan bir ahd xalqini ifodalash uchun foydalanadi. U o‘z guvohligida o‘lim bilan ahd qilgan va yolg‘onni qabul qilgan bir toifani tasvirlaydi. Ular qabul qilgan yolg‘on — Pavlus o‘lim bilan ahd qilganlarning ustiga kuchli adashishni keltiruvchi deb ko‘rsatgan yolg‘ondir, chunki ular haqiqatning sevgisini qabul qilmagan edilar.

Shuning uchun, ey Quddusdagi bu xalq ustidan hukmronlik qiluvchi masxarachi kishilar, Egamizning kalomini eshiting. Chunki sizlar: “Biz o‘lim bilan ahd qildik, do‘zax bilan esa kelishuvga keldik; qamrab oluvchi qamchi o‘tib ketganda, u bizga yetib kelmaydi; zero, biz yolg‘onni o‘zimizga pana qildik, soxtalik ostida yashirindik”, dedingizlar. Shuning uchun Rabbiy Egamiz shunday deydi: “Mana, Men Sionda poydevor uchun bir toshni qo‘yaman, sinalgan toshni, qimmatbaho burchak toshini, mustahkam poydevorni; kim ishonsa, shoshilmaydi. Men hukmni o‘lchov chizig‘i qilib, adolatni esa shoqul qilib qo‘yaman; do‘l yolg‘onning panasini supurib tashlaydi, suvlar yashirinish joyini bosib ketadi. O‘lim bilan qilgan ahdingiz bekor qilinadi, do‘zax bilan qilgan kelishuvingiz o‘z kuchida turmaydi; qamrab oluvchi qamchi o‘tib ketganda, sizlar uning ostida payhon qilinassizlar.” Ishayo 28:14–18.

“Yetti vaqt” yolg‘onlar ostida yashirib qo‘yilgan, va Xudo O‘zining avvalgi ahd xalqini chetlab o‘tib, bir yuz qirq to‘rt ming bilan ahdga kirganida, ilgari rad etilgan burchak toshi burchakning “boshi” bo‘lish uchun yuksaladi. Bu haqiqatni tushunadiganlar uchun u qadrli, tushunmaydiganlar uchun esa burchakning boshiga aylangan o‘sha tosh ularni nafaqat chilparchin qiladi, balki majoziy ma‘noda ularning qabr toshiga ham aylanadi.

Doniyor kitobining sakkizinchi bobi, o‘n to‘qqizinchi oyatida biz g‘azabning “oxirgi nihoyasi”ni topamiz; shu tariqa, g‘azabning “birinchi nihoyasi” ham bo‘lishi kerakligi aniqlanadi. Miloddan avvalgi 677-yildan 1844-yil 22-oktyabrgacha bo‘lgan davr muqaddas maskan (va lashkar) oyoq osti qilinadigan vaqt davrini ifodalaydi. Ammo Doniyor kitobining o‘n birinchi bobi, o‘ttiz oltinchi oyatiga ko‘ra, g‘azab tamom bo‘lguncha papalik ravnaq topishi kerak edi. Agar sakkizinchi bobdagi g‘azabning nihoyasi bir vaqt davrining nihoyasini ifodalasa, unda o‘n birinchi bobdagi g‘azabning nihoyasi ham vaqt davrining nihoyasini ifodalaydi. Muqaddas Kitob aynan shuni ravshan o‘rgatadi, garchi bu haqiqat o‘lim bilan ahd tuzganlar tomonidan yolg‘onlar bilan berkitib qo‘yilgan bo‘lsa ham.

Har ikkala g‘azabning oxiri bir xil vaqt davrining yakunini ifodalaydi, chunki ikkalasi ham tarqalib ketish, asirlik va qullikdan iborat ikki ming besh yuz yigirma yillik ayni la‘natning bajo bo‘lishi edi. Shimoliy shohlik miloddan avvalgi 723-yilda Ossuriya shohi ularni asir olib ketganida, “yetti vaqt”ning tarqalib ketish, asirlik va qulligini birinchi bo‘lib boshidan kechirdi. Janubiy shohlik esa miloddan avvalgi 677-yilda xuddi shu qismatga duchor bo‘ldi. Yeremiyo bu haqiqatni tasdiqlaydi.

Isroil tarqalib ketgan qo‘ydir; sherlar uni haydab yubordi: avval Ossuriya shohi uni yutib yubordi; keyin esa Bobil shohi bu Navuxadnazar uning suyaklarini sindirdi. Yeremiyo 50:17.

Yeremiyo bosqichma-bosqich kechadigan hukmni ko'rsatmoqda. Ossuriyaliklar miloddan avvalgi 723-yilda shimoliy shohlikni olib ketadilar, so'ng miloddan avvalgi 677-yilda poytaxtlari bo'lgan Bobilga Manasheni olib ketadilar. Keyin Navuxadnazar Yohuyaqimni olib ketadi va shu tariqa miloddan avvalgi 606-yilda yetmish yillik asirlikning boshlanishini belgilaydi. So'ng Navuxadnazar Sidqiyoni olib ketadi va miloddan avvalgi 586-yilda Quddusni vayron qiladi.

Janubiy shohlikka, agar ular isyonkorlikda davom etsalar, shimoliy shohlikning boshiga tushgan o'sha taqdirga duchor bo'lishlari haqida ogohlantirilgan edi. Shimoliy shohlik ustidan chiqarilgan hukm janubiy shohlik ustiga ham ijro etilishi kerak edi, va o'sha hukmning timsoli Yahudo uzra tortilishi lozim bo'lgan chiziqli edi. Ishayoning guvohligida u shunchaki "chiziqli" edi, ammo quyidagi parchada "chiziqli" — "Samariyaning chiziqli"dir.

Shuning uchun Isroilning Egasi Xudo shunday demoqda: Mana, Men Quddus va Yahudo ustiga shunday bir kulfat keltirurman-ki, uni eshitgan har bir kishining ikkala qulog'i ham jiringlab ketadi. Men Quddus ustiga Samariyaning o'lchov arqonini va Axab xonadonining shoqulini tortaman; va Men Quddusni odam tovoqni artgandek artaman, uni artib, ostin-ustun qilib qo'yaman. Va O'zimning merosimning omon qolgan qismini tark etaman hamda ularni dushmanlari qo'lga topshiraman; va ular barcha dushmanlariga o'lja va talon-toroj bo'ladilar. Chunki ular ota-bobolari Misrdan chiqqan kundan boshlab to shu kungacha Mening nazaramda yomon bo'lgan ishlarni qilib, Meni g'azablantirdilar. 2 Shohlar 21:12–15.

Hozirgina keltirilgan oyatlarda e'tiborga olinishi lozim bo'lgan ikkita bashoratli ifoda bor. Birinchisi — quloqlarning jiringlashi, ikkinchisi esa — shoqul. Ushbu oyatlarda Samariyaning o'lchov ipi Ahab xonadonining shoquli sifatida ham ko'rsatilgan. O'lchov ipi ham, shoqul ham qurilish jarayonida ishlatiladigan hukm asboblardir. Oyalarda ular Samariya va Ahab xonadoni timsolida ifodalangan shimoliy saltanatga nisbatan ijro etilgan o'sha hukm Yahudo va Quddus ustiga ham keltirilishini bildiradi. Ogohlantirish bayon qilingan paytda, Isroilning shimoliy saltanati allaqachon bosib olingan, zabt etilgan, vayron qilingan va qullikka olib ketilgan edi. Xudoning hukmi haqidagi xabar ogohlantirishni eshitganlarning quloqlarida jiringlash hosil qiladi. Shoqul ham, quloqlarning jiringlashi ham Muqaddas Yozuvlarda har biri uch martadan uchraydi. Har bir holatda ular Xudoning O'z xalqiga qarshi g'azabini ifodalaydi.

Va Egamiz kelib, turdi va avvalgi safarlardagidek: "Shomuil, Shomuil", deb chaqirdi. Shunda Shomuil: "Gapir, chunki quling tinglamoqda", deb javob berdi. Va Egamiz Shomuilga dedi: "Mana, Men Isroilda shunday bir ish qilamanki, uni eshitgan har bir kishining ikkala qulog'i jaranglab ketadi. O'sha kuni Eli xonadoni haqida aytganlarimning barchasini uning ustiga bajo keltiraman: boshlaganimda, albatta uni oxiriga ham yetkazaman." 1 Shohlar 3:10–12.

Eli xonadonining qulatilishi bu haqda eshitgan har bir kishining ikkala qulog'ini ham shang'illatadigan bashoratdir. Shomuil davrida quloqlarning shang'illashi Eli xonadonining o'tib ketishini anglatadi. Shomuilga berilgan oldindan aytilgan so'zning ro'yobga chiqishi Eli xonadonining qulatilishi va Shomuilning payg'ambar sifatida o'rnatilishi bo'ldi. Shomuil, Butrus aytganidek, ilgari Xudoning xalqi bo'lmagan, ammo endi shunday bo'lgan bir xalqni ifodalaydi, chunki Shomuil payg'ambar sifatida o'rnatilganida, Eli xonadoni halok qilingan edi. Yeremiyo ham Quddus rahbariyatiga qarshi quloqlarni shang'illatadigan bir hukmni e'lon qiladi.

Va aytgin: Egamizning kalomini eshitinglar, ey Yahudo shohlari va Quddus aholisi; Isroilning Xudosi, Sarvari Olam bo'lgan Egamiz shunday deydi: Mana, Men bu joy ustiga shunday kulfat keltiraman-ki, uni eshitgan har bir kishining quloqlari shang'illab ketadi. Yereimiyo 19:3.

Quloqlarning jiringlashi haqidagi uchala murojaat ham o'lim bilan ahd tuzgan va shundan so'ng bostirib kirilgan, zabt etilgan, vayron qilingan, tarqatib yuborilgan hamda qullikka olib ketilgan ahd xalqiga taalluqlidir. Quloqlarning jiringlashi Xudoning g'azabi hukmining ramzidir, va o'sha hukmning ramzi Muqaddas Yozuvlarda "shoqul" so'zi bilan ham uch marta ifodalangan. Biz buni allaqachon Ikkinchi Shohlar va Ishayoda o'qidik, ammo Muqaddas Yozuvlarda "shoqul" haqidagi yana bir murojaat bor, va o'sha murojaatda shoqul so'zi avvalgi ikki murojaatdagidan boshqa bir ibroniycha so'zdan tarjima qilingan.

So'ng men bilan gaplashayotgan farishta yana kelib, meni uyqusidan uyg'otilgan odamdek uyg'otdi. U menga dedi: "Nimani ko'ryapsan?" Men dedim: "Men qaradim, va mana, butunlay oltindan bo'lgan bir shamdon, uning tepasida bir kosa, uning ustida yetti chiroq, tepasidagi yetti chiroqqa yetti naycha bor. Uning yonida esa ikki zaytun daraxti bor: biri kosaning o'ng tomonida, boshqasi uning chap tomonida." Shunda men javob berib, men bilan gaplashayotgan farishtaga dedim: "Ey hazratim, bular nima?" Men bilan gaplashayotgan farishta menga javob berib dedi: "Bular nima ekanini bilmaysanmi?" Men dedim: "Yo'q, hazratim." Shunda u menga javob berib dedi: "Bu — Egamizning Zarubabelga aytgan kalomidir: 'Na qudrat bilan, na kuch bilan, balki Mening Ruhim bilan', deydi Sarvari Olam. Ey ulug' tog', sen kimsan? Zarubabel oldida sen tekislikka aylanasan; u uning bosh toshini: 'Inoyat, inoyat unga bo'lsin!' deb hayqiriqlar bilan olib chiqadi." Yana Egamizning kalomi menga kelib dedi: "Bu uyning poydevorini Zarubabelning qo'llari qo'ygan, uni uning qo'llari ham bitiradi; va sen Sarvari Olam meni sizlarning oldingizga yuborganini bilib olasan. Zero arzimmas narsalarning kunini kim mensimadi? Chunki ular shodlanadilar va o'sha yettovi bilan Zarubabelning qo'lidagi shoqulni ko'radilar; ular butun yer yuzini kezib yuradigan Egamizning ko'zlaridir." So'ng men javob berib unga dedim: "Shamdonning o'ng tomonidagi va chap tomonidagi bu ikki zaytun daraxti nima?" Men yana javob berib unga dedim: "O'zlaridan oltin moyni oqizib chiqarayotgan ikki oltin naycha orqali turgan bu ikki zaytun shoxi nima?" U menga javob berib dedi: "Bular nima ekanini bilmaysanmi?" Men dedim: "Yo'q, hazratim." Shunda u dedi: "Bular butun yerning Rabbisi huzurida turgan ikki mashh qilingandir." Zakariyo 4:1–14.

Ikkinchi Shohlar kitobi va Ishayo yigirma sakkizinchi bobida "shoqul" deb tarjima qilingan so'z "mishqâl"dir va u og'irlik degan ma'noni bildiradi. Har ikkala parchada ham chiziqqa og'irlik (shoqul) qo'shilishi kerak edi. Og'irlik tarozida ishlatiladigan narsa bo'lib, hukmni ifodalaydi. Og'irlik bilan birga bo'lgan chiziq hukm chizig'idir. Samariya chizig'i "yetti vaqt", ya'ni ikki ming besh yuz yigirma yillik davr edi. Shimoliy shohlik ustiga keltirilgan ayni shu davr janubiy shohlik ustiga ham qo'yilishi kerak edi. Har ikki chiziqning yakuni Doniyor kitobida yo oxirgi g'azabning oxiri, yo birinchi g'azabning oxiri sifatida ko'rsatiladi. Bu davr Doniyor kitobida Quddus va lashkar butparastlik hamda papachilikdan iborat ikki vayron qiluvchi kuch tomonidan oyoq osti qilinadigan davr sifatida tasvirlangan. Har ikkala davr ham o'zlariga tegishli poytaxt shaharlar bostirib kirilib, zabt etilib, vayron qilinib, ularning fuqarolari qullikka olib ketilgan paytda boshlanadi.

Lekin Zakariyoda “plummet” soʻzi ikki ibroniycha soʻzning qoʻshilishidan hosil boʻlgan. Birinchi soʻz “‘eben” boʻlib, u “qurmoq” degan maʼnoni anglatadi, shuningdek “tosh” degan maʼnoni ham bildiradi. U “qurilish toshi” maʼnosini beradi. Soʻng bu soʻz “ajratmoq yoki boʻlmoq” degan maʼnoni anglatuvchi ibroniycha “bediyl” soʻzi bilan qoʻshiladi. Zakariyodagi “plummet” — ustiga quriladigan va ajralish hamda boʻlinishni yuzaga keltiradigan toshdir. Bu boʻlinish sajda qiluvchilarning ikki toifasi oʻrtasidadir: bir toifa toshni koʻrganda quvonadi, uni oʻz burchagining boshi qiladi va uning ustiga quradi; boshqasi esa uni koʻrmaydi, rad etadi, unga qoqiladi va oxir-oqibat u tomonidan ezib tashlanadi; shunda u ular uchun bosh tosh yoki qabr toshiga aylanadi. Bir toifa hayot bilan ahd qiladi, boshqasi esa oʻlim bilan ahd qiladi.

Zakariyo tarixida qadimgi Isroil endigina Bobil diyoridan chiqib, Quddusni qayta qurish va tiklash uchun kelgan edi. Zerubbabel hokim etib tayinlandi va ishga rahbarlik qilishi lozim edi. U ishning boshida poydevor toshini qoʻydi, ishning oxirida esa yuqori toshni, yaʼni tamalning yakunlovchi toshini, oʻrnatdi. Zerubbabel “Bobil zurriyoti” degan maʼnoni anglatadi. Barcha bashoratlarni oxirgi kunlarni koʻrsatmoqda, va Zerubbabelning ismi poydevor toshi qoʻyilgan paytdagi birinchi farishtaning xabari tarixining ramzidir; uning ismi, shuningdek, yuqori tosh, yaʼni yakunlovchi tosh oʻrnatiladigan paytdagi uchinchi farishtaning xabarining ham ramzidir. Muqaddas Ruhning yogʻdirilishining namoyon boʻlishi xoh birinchi harakatda, xoh ikkinchi harakatda boʻlsin, Zerubbabelning ismi (“Bobil zurriyoti”) bilan ifodalanadi, chunki u “Bobil zurriyoti”ning soʻnggi avlodini chiqib kelishga chaqiradigan xabarni ifodalaydi. U birinchi harakatda sodir boʻlgan Yarim Tun Faryodi xabarini ifodalaydi va endi Kuchli Faryodning oxirgi harakatida sodir boʻlish arafasidadir.

Ikki zaytun daraxti, ikki zaytun shoxi va ikki oltin quvur moyni ichiga oqizadigan idishlarni ifodalovchi ikki moylangan zot:

“Butun yerning Rabbi huzurida turuvchi moylanganlar bir vaqtlar shayton qoplovchi karub sifatida olgan mavqega egadirlar. Oʻz taxtini oʻrab turgan muqaddas zotlar orqali Rabbiiy yer aholisi bilan uzluksiz aloqa olib boradi. Oltin moy Xudo imonlilarning chiroqlarini lipillab oʻchib qolmasligi uchun doimo taʼminlab turadigan inoyatni ifodalaydi. Agar bu muqaddas moy Xudoning Ruhi xabarlarini orqali osmondan quyilmaganida edi, yovuzlik kuchlari insonlar ustidan butunlay hukmronlik qilgan boʻlur edi.

“Xudo bizga yuboradigan xabarlarni qabul qilmaganimizda, U sharmanda qilinadi. Shu tariqa biz U zulmatda boʻlganlarga yetkazilishi uchun jonlarimizga quyishni istagan oltin moyni rad etamiz. ‘Mana, kuyov kelmoqda; uni kutib olishga chiqinglar’, degan nido yangraganda, muqaddas moyni qabul qilmagan, yuraklarida Masihning inoyatini asrab-avaylamaganlar, nodon qizlar singari, Rabbilarini kutib olishga tayyor emasliklarini bilib qoladilar. Ular oʻzlarida moyni qoʻlga kiritish qudratiga ega emaslar, va ularning hayotlari barbod boʻladi. Ammo agar Xudoning Muqaddas Ruhi soʻralgan boʻlsa, agar biz Muso qilganidek, ‘Menga Oʻz ulugʻvorligingni koʻrsat’, deb yolvorsak, Xudoning sevgisi yuraklarimizga toʻkib solinadi. Oltin quvurlar orqali oltin moy bizga yetkaziladi. ‘Kuch bilan ham emas, qudrat bilan ham emas, balki Mening Ruhim ila boʻlur, deydi Lashkarlar Egasi boʻlgan Rabbiiy.’ Solihlik Quyoshining yorqin nurlarini qabul qilish orqali Xudoning farzandlari dunyoda chiroqlar kabi

porlaydilar.” Review and Herald, 1897 yil 20-iyul.

Zakariyo ikki zaytun daraxti kim ekanini qayta-qayta so‘ragan edi; shu tariqa u ikki guvohning turli ramzlariga e‘tiborni qaratgan. Opa Uayt ikki zaytun daraxtini Vahiy kitobining o‘n birinchi bobidagi ikki guvoh deb ta’riflaydi.

“Payg‘ambar ikki guvoh haqida yana shunday deydi: ‘Bular yerning Xudosi huzurida turgan ikki zaytun daraxti va ikki shamdondir.’ Zaburchi: ‘Kaloming oyoqlarim uchun chiroq va yo‘lim uchun nurdir’, — degan. Vahiy 11:4; Zabur 119:105. Ikki guvoh Eski va Yangi Ahd Muqaddas Yozuvlarini ifodalaydi.” Buyuk kurash, 267.

Zakariyo bu ikki guvohning kim ekanini tushunishni istagan edi. Fransuz inqilobida ular Eski va Yangi Ahd edi. Ular tubsiz chuqurlikdan ko‘tarilgan yirtqich tomonidan ko‘chada o‘ldirilgan Muso va Ilyos sifatida tasvirlangan edi. Ular 2020-yil 18-iyulda o‘ldirilgan Future for America xizmatini ifodalaydi.

Bobning boshida, Zakariyo uyg‘otilgach, o‘lik quruq suyaklar bir joyga to‘plangan, ammo hali jonlanmagan paytda, Jabroil: “Nimani ko‘ryapsan?” deb so‘raydi. Zakariyo ko‘rganini tasvirlaydi, so‘ng: “Ey hazratim, bular nima?” deb so‘raydi. Jabroil bu savolning mavzusini, Zakariyoning savoliga savol bilan javob berib, ta’kidlaydi. U Zakariyodan: “Bular nima ekanini bilmaysanmi?” deb so‘raydi. So‘ng Jabroil shunday javob beradi: “Bu Egamizning Zerubbabelga aytgan kalomidir: ‘Na qudrat bilan, na kuch bilan, balki Mening Ruhim bilan bo‘lur, — deydi Lashkarlar Egasi bo‘lgan Egamiz.’”

Zerubbabelga berilgan Egamizning kalomi shunday edi: “Na qudrat bilan, na kuch bilan, balki Mening Ruhim bilan. Ey ulug‘ tog‘, sen kimsan? Zerubbabel oldida sen tekislikka aylanasan; va u uning bosh toshini hayqiriqlar bilan olib chiqadi, shunday deb qichqiradilar: Inoyat, inoyat unga!”

Hokim Zerubbabel boshlanish va yakun tarixida yo‘lni tayyorlaydigan elchini ifodalaydi; uning oldida tog‘ tekislikka aylanadi. Ishayo ayni o‘sha elchining ishini ko‘rsatib, u “sahroda Xudoyimiz uchun shoh yo‘lni tekislaydi”, deydi, va “har bir vodi”ning “ko‘tarilishiga” sabab bo‘lishini aytadi. U, shuningdek, “har bir tog‘ va tepalik”ning “pasaytirilishiga” sabab bo‘ladi, chunki hokim Zerubbabel oldidagi “ulkan tog‘” “tekislikka aylanadi.”

Uilyam Millerning “yetti vaqt” haqidagi xabari unga Xudo tomonidan berilgan edi. Zerubbabel “yetti vaqt”ning poydevor toshini qo‘ygan Uilyam Millerning timsolidir, va u, shuningdek, “nidolar bilan, “Inoyat, inoyat unga!” deya” “bosh toshni olib chiqadigan” qo‘llarni ham ifodalaydi. “Inoyat” so‘zining ikki marta takrorlanishi Yarim tun faryodi xabarini ifodalaydi. “Nidolar” uchinchi farishtaning baland faryodi bilan ifodalangan ayni xabarni anglatadi, “faryod qilish” esa Yarim tun faryodini anglatadi. Butun ushbu parcha Yarim tun faryodi xabari haqidadir. U Vahiy kitobining o‘n birinchi bobidagi ko‘chalarda o‘lim uyqusida yotgan bokiralar haqida bo‘lib, u o‘lik, qurigan suyaklar vodiysi orqali davom etadi. U o‘lik, qurigan suyaklarning tirilishi haqidadir, va u dono bokiralar ko‘rib quvonadigan “shoqul”ning bashoratli roli haqidadir.

So‘ng Zakariyo: “bundan tashqari”, deydi. “Bundan tashqari” degani, keyingi parchani avvalgi parcha ustiga qo‘yishni anglatadi. Bu satr ustiga satr bo‘lgan bashoratli tamoyilga ishoradir.

Avvalgi muloqot Zakariyo timsolida ifodalangan Xudoning xalqining yarim tunda uygʻonishini aniqlab bergan edi. Avvalgi muloqot oxirgi kunlarda Xudoning xalqining Vahiy kitobining oʻn birinchi bobidagi ikki guvoh kim ekanini tushunishga boʻlgan istagini qayta-qayta taʼkidlagan edi. U avvalgi harakatdagi ishni ham, oxirgi harakatdagi ishni ham Zarubabel ifodalayotganini koʻrsatib bergan edi. Zarubabelning “qoʻllari” (insoniy qudratni ifodalab) poydevor toshini ham, bosh toshni ham qoʻyishi kerak edi, ammo uning qoʻllarining ishi faqat Tasalliberguvchining ilohiy qudrati orqali bajarilgan va bajarilmoqda.

Avvalgi muloqot ustiga joylashtirilishi lozim boʻlgan keyingi muloqot shuni aniqlaydiki, “Zerubbabelning qoʻllari” ishni tamomlayotgan paytda, oxirgi kunlardagi Xudoning xalqi, nur koʻtaruvchi Jabroilni Xudoning xalqi “huzuriga” “yuborgan” “Rab” ekanini “biladilar”. Ular Iso Masihning Vahiyiga bogʻliq holda ifodalangan birinchi haqiqat boʻlgan samoviy aloqa jarayonini tan oladilar. Zerubbabelning xabari va ishini rad etish — Jabroildan keladigan xabarni rad etishdir; u esa bu xabarni Masihdan olgan, Masih esa oʻz navbatida uni Otadan olgan.

Shundan keyin sajda qiluvchilarning ikki toifasi taʼriflanadi. Bir toifa “kichik narsalar kunini mensimadi”mi? Boshqa toifa esa “Zerubbabelning qoʻlida oʻsha yettilik bilan birga boʻlgan shoqulni koʻrganlarida”, yaʼni “butun yer yuzini u yoqdan bu yoqqa kezib yuradigan Egamizning koʻzlari boʻlgan oʻsha yettilikni”, “shodlanadilar”. Kichik narsalar kunini mensimaydiganlar, “shoqul” bilan ifodalangan William Millerning tarixiy ishini mensimayotgan boʻladilar. Ular shoqulni Zerubbabelning qoʻlida koʻrganlarida shodlanadiganlar bilan qarama-qarshi qoʻyiladi. Zakariyodagi “shoqul” boʻlinishni yuzaga keltiradigan qurilish toshidir. Bir toifa “shoqul”ni mensimaydi, chunki ular Zerubbabelning qoʻlidagi “shoqul”ning “oʻsha yettilik” bilan birga ekanini koʻrishni rad etadilar. “Shoqul” bilan birga kelgan “yetti” soʻzi, Levilar kitobining yigirma oltinchi bobida “yetti marta” deb tarjima qilingan ayni oʻsha ibroniycha soʻzdir.

Soʻngra Zakariyo uygʻonganida bu ikki guvohning kim ekanini bilmasligini yana takrorlaydi. Shu sababli u yana: “Bu ikki zaytun daraxti nima?” deb soʻraydi. U buni yana takrorlab, shunday deydi: “Oʻzlaridan oltin moyni chiqarib turuvchi ikki oltin quvur orqali turgan bu ikki zaytun shoxi nima?” Jabroil esa savolni yana bir bor taʼkidlab, Zakariyoning savoliga yana savol bilan javob beradi: “Bular nima ekanini bilmaysanmi?” Zakariyo bunga: “Yoʻq,” deb javob beradi. Shunda Jabroil: “Bular butun yerning Rabbi huzurida turuvchi ikki moylangan zotdir,” deydi.

Bob Gabriel Zaxariyoni uyqusidan uygʻotishi bilan boshlanadi. Shunday ekan, Zaxariyo yarim tunda uygʻotiladigan bokiralarni ifodalaydi, va oʻsha bokiralar uygʻotilganda, ular Vahiy kitobining oʻn birinchi bobidagi ikki guvoh nimani anglatishini tushunishga boʻlgan nihoyatda ogʻir yuk ostida tasvirlanadi. Muqaddas Kitobning barcha kitoblari Vahiy kitobida uchrashadi va yakun topadi. Barcha paygʻambarlar bir-biriga muvofiqdir, chunki Xudo chalkashlikning muallifi emas. Barcha paygʻambarlar oʻzlari yashagan kunlardan koʻra, koʻproq oxirgi kunlar haqida soʻzlaydilar.

Jabroil Alfa va Omega tamoyilini qoʻllab, Zorobabel maʼbadni qurish ishini boshlab ham, yakunlab ham qoʻyishini koʻrsatadi. Uning ishi boshida poydevor toshini, oxirida esa bosh toshni qoʻyish sifatida ifodalanadi. Zorobabel Milleritlar harakatini va Future for America harakatini

ifodalaydi.

Jabroil Zakariyoga taqdim etayotgan narsa shuki, Yarim tun faryodining ishi, xoh birinchi farishta harakatida bo'lsin, xoh uchinchi farishta harakatida bo'lsin, Muqaddas Ruhning qudrati bilan amalga oshiriladi.

Ular ko'chada o'lik holda yotgan paytda, dunyo ularning jasadlari ustidan quvondi; ammo ular tirilganida, dunyo qo'rquvga tushdi, ular esa quvondilar. Ular quvonadilar, chunki o'sha "yetti karra"ning cho'kma toshi Zerubabelning qo'lida ekanini ko'radilar. Cho'kma toshi — ustiga bino qilinadigan tosh bo'lib, u dono bilan nodonni bir-biridan ajratadi.

Zakariyo "yetti" demaydi, balki "o'sha yetti" deydi. Ular tarqalib ketishning ikki ming besh yuz yigirma yilini ham ko'radilar. "Yetti" deb tarjima qilingan so'z Levilar yigirma oltinchi bobda "yetti marta" deb tarjima qilingan ayni o'sha so'zdir va Isroilning ham shimoliy, ham janubiy shohliklari ustiga keltirilgan qullik "la'nati"ni anglatadi. Doniyor kitobi "o'sha yetti"ni birinchi va oxirgi g'azab deb belgilaydi.

William Miller tomonidan qo'yilgan poydevor toshi "yetti zamon" edi, uchinchi farishta harakati tomonidan qo'yilgan bosh tosh ham "yetti zamon"dir. Oxirgi kunlardagi Yarim tun faryodining uyg'onishida "o'sha yettini" ko'rganlarida quvonadiganlar qimmatli bilan qabihning bo'linishi va ajralishini ko'radilar. Qimmatli bo'lganlar to'la birlikka kirib borar ekanlar, quvonadilar, qabih bo'lganlar esa ikki oltin quvur orqali oqib kelib turgan moyga ega emasliklarini haddan tashqari kech bilib qoladilar. Bir toifa uchun quvonchga sabab bo'ladigan haqiqat, ko'rishga tayyor bo'lganlarning barchasi uchun ko'rish mumkin bo'lgan bo'lsa-da, boshqa toifa uchun qoqinish toshi bo'ladi.

Xuddi "yetti vaqt" 1856-yilda, Filadelfiyachi Adventizm Laodikiyachi Adventizmga o'tgan paytda, boshida bir sinovga aylanganidek, "yetti vaqt" yakunda ham yana bir bor sinovdir — aynan Laodikiyachi Adventizm Filadelfiyachi Adventizmga o'tkazilayotgan joyda. Boshidagi sinov 1863-yilda, Muqaddas Kitobdagi "yetti vaqt" ta'limotining rad etilishi bilan muvaffaqiyatsizlikka uchradi. 2023-yilda yakundagi sinovdan yiqiladiganlar esa, Levilar yigirma oltidagi "yetti vaqt" tomonidan ko'rsatilgan davo talab qiladigan tajribani rad etganliklari sababli shunday qiladilar.

Doniyor kitobining dastlabki olti bobidagi bashoratli xabarni ko'rib chiqishni boshlashimizdan oldin, Doniyor kitobi "yetti vaqt"ni to'la qo'llab-quvvatlashini aniqlab olish muhim edi, chunki to'rtinchi va beshinchi boblar "yetti vaqt" haqida bo'lib, ular Vahiy kitobining o'n uchinchi bobidagi yer maxluqining ikki shoxining boshlanishi va tugashini ko'rsatib beradi.

Keyingi maqolada o'sha dastlabki olti bobni ko'rib chiqishni boshlaymiz.

"Daniel Xudodan olgan nur ayniqsa mana shu oxirgi kunlar uchun berilgan edi. U Ulay va Xiddekel qirg'oqlarida, Shinarning buyuk daryolari bo'yida ko'rgan vahiyilar hozir bajo bo'lish jarayonidadir, va oldindan aytilgan barcha voqealar tez orada yuz beradi.

"Doniyorning bashoratlari berilgan paytda yahudiy xalqining ahvolini ko'rib chiqing.

“Kelinglar, Muqaddas Kitobni o‘rganishga ko‘proq vaqt ajrataylik. Biz Kalomni lozim bo‘lganidek tushunmayapmiz. Vahiy kitobi undagi ta‘limotni anglashimiz haqidagi amr bilan ochiladi. Xudo shunday deydi: ‘Bu bashoratning so‘zlarini o‘quvchi va eshituvchilar, hamda unda yozilganlarga rioya qiluvchilar baxtlidir; chunki vaqt yaqin.’ Biz xalq sifatida bu kitob biz uchun nimani anglatishini anglaganimizda, oramizda buyuk bir uyg‘onish namoyon bo‘ladi. Bizga uni tadqiq etish va o‘rganish haqida berilgan amrga qaramay, u o‘rgatayotgan saboqlarni to‘liq anglamayapmiz.”

“Ilgari muallimlar Doniyor va Vahiy kitoblarini muhrlangan kitoblar deb e‘lon qilganlar, va xalq ulardan yuz o‘giran. Ko‘plarni uni ko‘tarishga yo‘l qo‘ymay kelgan go‘yo sir pardasini Xudoning O‘z qo‘li O‘z Kalomining ana shu qismlaridan olib tashladi. «Vahiy» nomining o‘ziyoq uning muhrlangan kitob ekanligi haqidagi da‘voga zid keladi. «Vahiy» muhim bir narsa oshkor qilinishini anglatadi. Bu kitobning haqiqatlari mana shu so‘nggi kunlarda yashayotganlarga qaratilgandir. Biz muqaddas narsalarning muqaddas joyida parda ko‘tarilgan holda turibmiz. Biz tashqarida turmasligimiz kerak. Biz beparvo, hurmatsiz fikrlar bilan ham, shoshqaloq qadamlar bilan ham emas, balki ehtirom va Xudodan qo‘rquv bilan kirishimiz kerak. Biz Vahiy kitobidagi bashoratlar bajo bo‘ladigan vaqtga yaqinlashmoqdamiz.”

Testimonies to Ministers, 113.